

Forfatter: Drachmann, Holger Henrik Herholdt

Titel: BREV TIL: Juel-Hansen, Erna Emilie Louise FRA: Drachmann, Holger Henrik Herholdt (1878-08-19)

Citation: Drachmann, Holger Henrik Herholdt: "BREV TIL: Juel-Hansen, Erna Emilie Louise FRA: Drachmann, Holger Henrik Herholdt (1878-08-19)", i *Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem*, Gyldendalske Boghandel -Nordisk, s. 182. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991800-000-shoot-L0019918000000080.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Hamburg.
Hôtel du Nord.
19 Aug. 78.

Min dyrebare Søster.

Jeg gjorde et Forsøg paa Helgoland. Det varede kun et Par Dage, saa opgav jeg det og tog tilbage hertil. Der var for trist derovre, Vejret for slet, jeg selv for urolig, med altfor bitre Erindringer fra sidste Gang. Jeg burde have betænkt det; thi denne „sidste Gang“ var netop August Maaned 1875 efterat jeg i Kbhv. havde sagt Farvel til Vilhelmine,

s. 183Hvor dog Tiden og mine Skæbner har leget med mig, op og ned, op og ned. Intet Under at det strider indeni mig som en kogende Malstrøm. Var blot denne Maaned tilende! den ulykkeligste i mit Liv.

Ak, man ønsker ligesom Børnene: var det blot Aften! naar Opgørelsen af Karakterbogen forestaar. Og naar man saa har faaet sine Prygl, og hulkende af Skam, Raseri og Smerte er ved at græde sig isøvn, saa ønsker man: gid det var Morgen! Og saaledes bliver man ved at ønske, indtil man intet længer har at ønske, indtil den „dybe Hvile“ kommer. Gid den var der!

Jeg indrømmer med mine Venner, de trofaste jeg endnu har, at der endnu er Muligheder for mig. Og dog beror alle disse Muligheder paa én udelukkende, at jeg maa kunne glemme. Den er desværre noget fjern. Hin ulykkelige Kvinde, som vel næppe selv har Følelsen af, hvad hun har ødelagt, hun har forgiftet noget indeni mig saaat jeg vaander og vrider mig og skyder endog den Trøst tilbage, som bydes mig af de bedste. Jeg bærer paa en Angst, ligesom Folk, der lider af en Kræftskade; min Tryghed, min Ro, min Frejdighed, mine Talenter, ja selv min Stolthed ædes langsomt Dag for Dag, udenat jeg ret for Alvor kan sætte Viljen imod. Jeg er som et Rør i Vindens Haand, som et Barn; jeg er syg, jeg er saa ulykkelig som en Digter, de mest begunstigede og de ulykkeligste af alle Dødelige, kan være; jeg elsker hende jo endnu, og jeg kan hverken med min Forstand eller med mit Hjærte fordømme hende; hun er en Natur, som jeg burde have kendt og passet paa ganske anderledes; men jeg kunde dog ikke — og hvem kunde det? — have anet, at han, det halvf jollede, exalterte Dyr, hvem hun selv fra Førstningen af fandt latterlig, at han skulde have bortledet hendes Passion fra mig. Har jeg maaske overvurderet mig selv? Det er muligt. Og dog er det mig umuligt at løse Gaaden paa anden Maade, end ved at tænke mig den Rolle som „Medlidenheden“, den allerusleste af alle Følelser, spiller i Kvindens Liv. Hun har fattet Medlidenhed med ham han har exploiteret denne Følelse; de har begge tænkt: aa, den anden han klarer sig nok; han er stolt, hæftig og stoler paa sit Talent! Og saa er det sket, det, som jeg har holdt for utænkeligt, det som jeg endnu holder for utænkeligt. Og saa kommer Malstrømmen der, og jeg hvirvles rundt og rundt som en Saugspaan.

Det er jo aldeles „barokt“, ytrede Georg Brandes, da jeg havde min Samtale med ham forleden Aften. Ja, han har Ret. Min egen Renaissancenatur. 184er bukket under for den vildeste, mest ravgale Rococo med de forrykteste Snirkler og Sving, der trodser alle sunde, naturlige Love. I en saa ødelagt Tid som denne forekommer mine egne Fejl mig endogsaa som Dyder Min Selvagtelse maa jeg bevare, og jeg skal bevare den; derom kan jeg forsikre mine Venner, saasandt som det bedste i mig ikke er blevet forgiftet, og saasandt som jeg lider uforskyldt.

Uforskyldt! Jeg ligger i mine søvnløse Nætter og gaar i mine arbejdsløse Dage og tænker herpaa. Lad mig endnu en Gang — og den sidste — trevle det hele Nøgle op for Dig, min kære, trofaste Veninde.

Jeg kom hjem i Sommeren 1876 fra Italien. Jeg var bleven modnet til Digter gennem min første huslige Sorg og min lange Sygdom. Jeg kom ud i „Badelivet“ ved Kysten, tog imod den Adspredelse der forefandtes, og Adspredelsen ved Badelivet er Kurmageri. En ung Kone af just ikke de fasteste Principer følte sig smigret ved min Kur. Et Kys blev vekslet mellem os en smuk Maaneskinsaften. Der forefaldt — paa Æresord — intet udover dette imellem os ¹; men Klafferen greb Situationen, Ægteemanden blev agiteret op til støjende Vrede; man bar sig dumt ad, jeg havde baaret mig dumt ad, Konen blev sendt til Byen, og jeg trak mig længere op i Landet med en dygtig Portion Ærgrelse over den hele taabelige Historie, hvortil kun mit Navn havde givet et saa stort Relief.

Jeg begyndte at tænke alvorlig over mig selv. Atter havde mit varme Blod spillet mig et Puds dér hvor saa mangen anden vilde være gaaet fri. Men jeg følte tillige med hvor megen Ret man kunde stille Fordringer til alvorlige Resultater af mit Navn o: mit Arbejde. Alvorligt Arbejde fordrede et alvorligt, stille Liv med indadvendt Beskæftigelse, Løsen af mange Problemer, som jeg hidtil kun havde anslaaet. Ak, jeg var, trods de Erfaringer jeg allerede havde gjort baade hjemme og ude, saa ung, saa fuld af Tillid til mig selv og andre for

2 Aar siden.

Jeg vil bestræbe mig for at give Detaille efter Detaille, saa concist som muligt, uden at blive hængende med mit Hjærte i Enkelthederne.

Jeg saa' hende paa et halvt tilfældigt Besøg i hendes Hjem, mens. 185vi var den Dag i en Kreds af Mennesker, der ovenikøbet var mig fjendtlig stemte. Hun bad mig komme igen, hun havde noget paa Hjærte at sige mig. Der var et Udtryk heri af Ængstelse, noget alvorligt, som afgjorde min Beslutning. Jeg var bleven klog ved den lille Episode i Fiskerlejet; jeg følte, hvor kær hun var mig ligefra vor Barneforliebelse; jeg havde ligefra min Dreng og Studentertid Indtrykket af, hvor skæbnesvanger hele denne Familie maatte kunne blive mig; og min Kusine, Skolemestersken, gjorde alt sit forat afskrække mig ved de „Rygter“, som vare i Omløb om den lille, smukke Frues Letsindighed. Men disse Rygter bleve mig meddelte af Fru Skolemestersken; de kunde være overdrevne. Og der var i hendes tilsyneladende saa glade Væsen og Smilet fra de unge, lykkelige Dage, saa meget af hemmelig Sorg, af et Tryk, en Ængstelse. Kort, jeg kom igen, og jeg blev der i 8te Dage. I denne Uge blev jeg erklæret for „forsvunden“ af Venner og Bekendte (nogle paastod endogsaa Selvmord), og i denne Uge afgjordes hendes og min Skæbne. Tannhäuser i Venusbjerg.

Hvorledes var dette Venusbjerg? Hun gjorde mig under vor første, uforstyrrede Samtale, de aabenhjærtigste Bekendelser. Hun maatte have En at betro sig til, som hun vidste stod hende og hendes Familie nær fra gammel Tid. Hendes langvarige Sygdom fra Vinteren var den naturlige Følge af Sindslidelser, Samvittighedsnag, Angst over Forhold, hvori Kedsommelighed, Letsindighed, et elskovs og glædeløst Ægteskab med en skikkelig, godtroende Mand havde bragt hende.

Hun var kun altfor indtagende med denne sin fuldstændige Mangel paa at kunne redde sig ud af alle disse indviklede Forhold. Musikalsknervøs, livsglad i sin inderste Natur, „umulig“ i at kunne tumle med alle disse Magter, lagde hun hele Byrden af sin Letsindighed, sin Ømhed, sin Angst og — Trygheden ved at vide sig i en „stor og stærk Mands“ Selskab over paa mine Skuldre.

Hvem vilde have handlet anderledes end jeg gjorde? — maaske med Undtagelse af en religiøs Zelot. Jeg kunde kun have gjort én Ting, som havde været af nogen virkelig Nytte Jeg kunde have gaaet til hendes Mand og sagt: Din Hustru har bedraget Dig, og vil vedblive at bedrage Dig, fordi Du ikke er i Besiddelse af Egenskaber, der kan fængsle denne Natur!

s. 186Hvem vilde have gjort det? Jeg gjorde det ikke. Her var en Kvinde, som jeg havde Kærlighed til fra de unge, lykkelige Dage, som fortalte mig, at jeg var den, som hun havde gaaet og ventet paa, som betroede sig med hele en stakkels Kvindes Angst til mig, som erklærede mig, at hun gik under, hvis jeg nu ikke støttede hende. — Der var al Sandsynlighed, for at det sidste vilde ske, hvis jeg rejste.

Og endnu — og dette er min Ære og Stolthed i dette Øjeblik — var intet sket imellem os, der kunde have bindende Betydning fra min Side. Jeg svajede frem og tilbage under Indflydelsen af dette sælsomme irregulaire Væsen, hvis quasi-Kærlighed jeg aldrig vil glemme, hvis farlige Ømhed vil forbitre mig mit hele Liv Jeg modtog hendes Elskovmed Tilsagn om, fra hendes Side at blive mig tro, og fra min Side at sætte min Existens og Udholdenhed ind paa at blive hendes Mand — fordi jeg elskede hende, og fordi jeg elsker hende endnu, trods det at hun har leget med mig som en Kokette og som et Barn leger med en Mand af et stort og varmt Hjærte.

Jeg har holdt mit Ord; hun har brudt sit. Jeg har været lykkelig, saa lykkelig disse halvandet Aar ved hendes Kærlighed, som en Mand og en Digter kan være det under Forhold af denne Art. Jeg skriver disse halvandet Aar paa hendes Konto, og den bærer op mod al den Sorg, som vil ligge og tære paa mig Resten af mit Liv — ligegyldig hvilke Forhold jeg kommer under. Jeg tror at have gjort for denne Kvinde hvad Flertallet af vore Mænd næppe vilde have gjort — og endda uden at rose mig deraf; thi det har været mig saa naturligt som det daglige Brød. Jeg har endogsaa været lige ved at overskride Grænsen for, hvad Mænd af Stolthed kunne gøre. Dengang da jeg troede, at jeg kun ad religiøs Vej kunde betrygge det vovelige Skridt, som forestod os og derved støtte hendes Karakter, som alt i Foraaret viste en vaklende Tendens, da gik jeg til det yderste af, hvad jeg med mine Forudsætninger kunde gaa til, og jeg havde været rede til at gøre fuldstændig Vold paa min Tanke. Og da hun for nylig, trods Aftale og Løfter, rejste bort med sin ynkelige Vaabendrager og derved allerede næsten umuliggjorde et hæderligt Navn for mig, da tilgav jeg hende endogsaa det — indtil det blev mig klart, at der var en 11 mulighed for vort Samliv, nemlig den, at hun ikke engang formaaede at indsé, hvad jeg havde gjort, hvem jeg var, og hvad man idetheletaget kans. 187tillade sig i Verden, naar ikke Lovene skulle dikteres fra Sindssygeanstalterne.

Gid hun maatte dø, inden han kommer derind!

Og nu, kære Søster: det har været mig nogen Lettelse at nedskrive dette, skøndt jeg føler, at jeg maaske har skaanet mig selv formeget og lagde lidt for megen Skygge over paa hende. Jeg finder vel ogsaa nok mine Fejl herunder ved flittig Søgen. Jeg har det naturligvis ikke godt, og jeg er endnu langt fra at kunne arbejde: den eneste Maade at kunne opløse Sorgen paa. Jeg føler, at jeg burde være mere taknemlig for den Hjælp og Trøst, der ydes mig hist og her fra en deltagende Haand. Men det giver endnu et Stik i mit Hjærte (ved Siden af et permanent Sting, som forfølger mig) hvergang jeg modtager sligt; thi jeg har jo troet hende saa absolut.

(Det nederste af Brevet, som kun synes at have været Underskriften, er afrevet.)

(H.B.)

Her slutter altsaa denne „Sommersaga“, og det er en Saga om Svaghed, Skyld og Svig fra først til sidst; Lidenskabens Storm, fejende alle Standpunkter tilside. Hvad end Holger skriver om, at han ikke vilde være i Stand til at bedrage en Ven, saa var det dog det, han gjorde. Han nævner Thalbitzers Morgensko; ja, de spiller ogsaa en Rolle i denne Historie. Den Morgen, da den lille Gerda var født, kom Thalbitzer ridende til Tikøb, straalende lyksalig, i grønne Morgensko, for at tilmelde hendes Fødsel, saa begejstret og lettet over, at det nu var vel overstaaet, og at han havde én lille Datter til. Hvis nogen husker Alfred de Mussets: „Il ne faut jurer de rien“ og den unge, skeptiske Mands Beskrivelse af den bedragne Ægtemands Handsker, nogle gamle skikkelige Handsker, der krummede sig i Fingrene, samt den unge Mands Ytring: „Je ne veux pas être ganté de ces gants-là“, vil han maaske, ligesom jeg, se et Symbol af samme Art i Thalbitzers grønne Morgentøfler. Der skulde komme en Stund, og den var ikke fjern, da Holger blev „pantouflé de ces pantoufles-là“! Hele Egnen tænkte jo sit. Min gamle døve Tante Louise Steen (se Holgers tidligste Breve) kom paa Barselevsit. Hun havde faaet den slemme Vane at tænke højt og sagde med lydelig Stemme: „Jeg ser ingen fremmede Træk i det Barns Ansigt.“ Men da har hun nu sét daarligt, for ingen af Holgers Børn lignede ham som Gerda.

Da de saa endelig besluttede sig til at sige Thalbitzer fuld Besked og til at offentliggøre deres Forhold ved at rejse bort sammen, kastede Holger samtidig Handsken til hele det danske Publikum meds. 188sit udæskende Digt „Esromsø“. Des grellere kom — kun faa Maaneder efter — den store Fiasko, den for alles Øjne bedragne Elsker. Polly gjorde ham endnu mere til Nar, end hun havde gjort sin godtroende Mand. For første Gang stod Holger som den, der var ladt i Stikken. Han fik i sit Liv saa mange Kvinders Hjerter til at bløde. Her var han selv den forsmaaede, den, der maatte bære al Skammen og Skaden. Men den Erfaring burde han vel ogsaa gøre.

Hele Episoden synes da en mørk Plet i Holgers Liv, — og dog! Naar Talen er om en Digter, har man da ikke Lov til at lægge de Værker i Vægtskaalen, som en saadan Episode har affødt og til at lade sin Dom paavirke af deres Lødighed? Han nævner selv flere af dem som Apologi for hende: „Sange ved Havet“, „Tannhäuser“, „Derovre fra Grænsen“. Den sidste har hun dog kun givet Stødet til ved sin Interesse for den sønderjyske Sag; hun spores ellers ikke i Bogen, hvor selve Stoffet saa helt har betaget ham. Men i de andre kan man følge hans Stemninger: den dybe Vemod i nogle af Digtene i „Sange ved Havet“. „Og da jeg sejled' dit Hus forbi —“ er altsaa skrevet til hende, maaske under Ængstelsen for den tilstundende Fødsel.

I „Tannhäuser“ er det endnu Usikkerheden, Følelsen af, at Forholdet bør afsluttes, der giver Grundtonen, og det ender da ogsaa med, at de hver paa sin Vis bryder det af. „I Skoven er der saa stille, — dér rasler kun det gule Blad. Nu kommer den Stund vi ville — som Venner skilles ad.“ — Ak, hvem vilde undvære de henrivende Digte, der indleder Kapitlerne i Tannhäuser, dem Heise har sat Musik til under Titlen „Farlige Drømme“.

Men „Bogen om Polly Thalbitzer“ er „Prinsessen og det halve Kongerige“. Læser man den og sammenholder den med Brevene, saa finder man i Bogen alle Anfægtelserne, men efterhaanden ogsaa Troen paa ved Kærlighed og Standhaftighed at kunne overvinde alt det svære. Man finder Tvivlen, som Gang paa Gang faar Johan til at flygte fra det farlige Vagthold i Domkirken. Hans Samvittighed er personificeret i den lille graa Mand: „Det Arbejde man har taget sig paa, det fører man ud, ej sandt, min Ven, om man vil kaldes en ærlig Svend!“

Og til sidst den skønne Sejrhymne, da Prinsessen efter den sidste Vigilans vaagner helbredet og lutret:

„Det vælder op af skjulte Kilder brat.
Forsvunden er den lange, mørke Nat
med sine Drømme. Synded jeg i Drømme?
Jeg kan ej raade sligt; jeg ved kun at
mit Liv har haft en Morgen, hvor det dukked
med solblændt Undren op fra Dybets Strømme.
Men Du, som holder mig i Dine Arme,
som skænkede Elskov mig, hin Livets Varme,
s. 189hold fast, at Du skal aldrig tabe mig,
at Du kan staa dér, hvor saa mange gled.
Fra Døden fører kun én mulig Vej
tilbage. Vejen nævnes Trofasthed!“

Jeg er vist ikke noget uvildigt Vidne, men enten min Dom nu gælder eller ej, saa synes jeg, han har skrevet sit Fribrev med „Prinsessen og det halve Kongerige“, og at min Moders Ord: „Hans Tanker var bedre end hans Handlinger“ her kan siges med fuld Føje.

Og nu hun! Ja, der er Anledning nok til at kaste med Sten, og jeg synes, hun bar sig forfærdeligt ad imod Holger og imod det lille Barn, som hun forlod, og som hun, saavidt jeg véd, aldrig senere har spurgt efter.

Det er da let at affærdige hende med et: „Hun duede ikke.“ Men ogsaa her fristes jeg til at sige: „Og dog! “

Den Skildring, som Christian Hansen giver af hende, er slet ikke usympatisk. Jeg vilde ønske, han havde givet en detailleret Beskrivelse af Familien Culmsee; han kendte den saa nøje. Jeg har mødt adskillige af dens Medlemmer, men en Del af min Viden er andenhaands.

Faderen, som jeg først traf, da han var en gammel Mand uden Beskæftigelse, havde været rig paa Initiativ, men manglede nok den tekniske Uddannelse, der skulde have afbalanceret hans foretagsomme Temperament. Han var en Pioner paa sit Omraade, og da Holger lærte Familien at kende, sad han i gode Kaar paa den af ham grundlagte Papirfabrik i Havreholm. Culmsee tumlede stadig med nye Projekter, Udvidelser og Forbedringer. Den Uddannelse, han ikke selv havde nydt, lod han sin ældste Søn, Valdemar, faa, og efter at have overdraget denne at føre Fabrikken i Havreholm videre, rejste Culmsee selv med den øvrige Familie til Norge, hvor han grundlagde nye Fabrikker — og satte sine Penge til. Han var en livlig, elskelig Natur, som sikkert i høj Grad har følt sig tiltrukket af Holger. Fru Culmsee var en myndig Husmoder, der holdt sammen paa den store Børneflokk. Trods hendes Strenghed var hun almindelig afholdt paa Egnen paa Grund af sin Hjælpsomhed overfor Fattigfolk. Jeg husker en Ytring af hende: „Giv aldrig en Fattig et Stykke Tøj, uden at det er rent og helt. Du har altid bedre Tid til at gøre det i Stand, end den fattige Kone.“ Sin Flid bevarede hun til højt op i Aarene, og da hun og hendes Mand efter Sønnen Valdemars Død kom til at sidde vanskelig i det, søgte hun til det sidste ved selv at tage fat at holde Hjemmet oppe.

Sønnen, Valdemar Culmsee, var en fremragende Forretningsmand, som førte Fabrikken videre med stor Energi, og paa Nørrebro i København grundlagde en ny, der endnu eksisterer. Han indførte Drift ved Dag og Nat, havde et Talerør ved sin Seng (det var jo før Telefonens Tid) og kunde midt om Natten give nye Ordre, naar noget hensigtsmæssigt. 190faldt ham ind. Han byggede Havreholm Slot, en efter Datidens Fordringer pragtfuld Bolig. Endnu staar vist hans eget, hans Hustrus og hans to smaa Tvillingsønners Initialer paa Husets Gavl. Men de smaa Drengene var neppe mere end et Par Aar gamle, da Valdemar Culmsee døde. Det blev et haardt Slag for hele Familien. Jeg kan huske, Holger har sagt, at han aldrig havde kendt en Mand, der havde den Evne til at tjene og bruge Penge, som Valdemar Culmsee. Han var en frodig, livsglad Natur, der elskede sit Arbejde. — Ofte maa jeg tænke paa ham, naar jeg i Søstersønnen, Povl Drachmanns Bøger finder den næsten andægtige Kærlighed og Beundring for det menneskelige Snille, der giver sig Udslag i tekniske Frembringelser, i Maskiner og store industrielle Foretagender.

Valdemar Culmsee var en god Søn, og saa længe han levede, manglede Forældrene og de yngre Søkende oppe i Norge ikke noget. Men hans Død følte bittert. Moderen oprettede et Pensionat, mens gamle Culmsee rejste ud som Agent, tumlende med stadig nye Planer. Børnene holdt af Faderen og fortalte, at han atter og atter satte Virksomheder i Gang for andre, som bragte dem i Velstand; men for sig selv kunde han ikke mere udrette noget. Han var med til at starte Svigersønnen, Carl Janssens Papirfabrik i Trondhjem, som stadig drives af Janssens Børn eller Børnebørn.

Dette var nu en Afvigen fra Emnet Polly; men denne Slægt har spillet saa stor en Rolle i Holgers Liv, at jeg synes, jeg maa gøre lidt Rede for den. Alle Holgers Børn, med Undtagelse af den ældste, Eva, er Culmseer paa mødrene Side.

Pollys Ophold i Hjemmet falder i Velmagtsdagene paa Havreholm Fabrik, hvor den kønne, muntre Søsterflokk blev vel oplært af dygtige Lærere.

Alle Culmseerne var livlige og charmerende. Disse Slægtens Egenskaber kulminerede i Polly; hun udstraalede formelig Charme og Erotik. Af Holgers Beretning ser man den af Moderen anvendte Kur: at faa hende gift, 16 Aar gammel, med en skikkelig Mand. Det var nu vist ligemeget, hvad de end havde gjort. Hun var født til Elskov; hun mødte den overalt paa sin Vej; hun tog alt og gav alt, og havde hun ikke mere at give til den Ene, saa vendte hun sig fra ham og gav til den næste. Og hun satte hele sin Person ind paa det; hun skaanede sig ikke. Børn fødte hun dem alle, og hendes Gunst var aldrig tilfals for nogen Pris. Det mindre ridderlige Digt: „Hun var for ringe til at fatte ...“ tyder rigtignok paa noget andet. Men Holger vilde ikke have skrevet saaledes, naar han havde faaet Begivenhederne paa Afstand og havde faaet et større Overblik over Pollys Liv. Hun gik fra en betrygget Existens for med Holger at drage ud i det uvisse og fra ham ud i noget endnu uvissere, som endte i Fattigdom, Sygdom og Elskerens Død. Hun blev hos Dr. T. de Aar, han levede, s. 191 sad saa igen, ugift og uforsørget med en Pige og en Dreng og døjede adskilligt ondt. Nogle Venner tog Datteren til sig. — Saa traf hun en dygtig og anset svensk Mand. Med ham blev hun gift, og han adopterede Drengen. Ogsaa ham fødte hun flere Børn og levede nu et lykkeligt og harmonisk Liv lige til sin Død. Alle hendes mange Børn var og er dygtige og udmærkede Mennesker.

Lad da altsaa Pollys Synder have været „rouges comme le cramoyi“, saa har dog Livets store Husholdning haft Brug for hende, og hun har skænket Menneskeslægten Værdier. Den Dom, der fældedes over Kvinder i den Periode, da Polly oplevede sine mange Eventyr, rettede sig næsten helt efter deres Opførsel paa det erotiske Omraade. „Damer“ kunde være nærige, sneverhjertede, sladdervorne og ondskabsfulde og dog accepteres i de „bedste“ Kredse. Men var Karakterbogen i Uorden paa det ene Punkt, saa maatte de bære den sorte Kokarde. Nu ser man noget anderledes. Jeg kan ikke lade være at drage en Sammenligning

mellem hende og en vis Art unge Kvinder, som ingenlunde er sjeldne nuomstunder. Jeg tænker paa dem, der lever i gode Kaar, i lovlig Ægtestand, men som for enhver Pris undgaar at sætte Børn i Verden. Var det saa for at hellige sig til højere og ædlere Kald, saa var det dog til at forstaa. Men naar Livets Indhold bliver Selskabelighed, Flirt, Caféliv og fine Toiletter, — ja, maa jeg saa hellere bede om Polly i al hendes hensynsløse Erotik, saaende Glæde og Sorg paa sin Vej og ødslende med Liv.

Der var i Polly en Urkraft, som gør, at hendes Efterkommere, trods alt, kan prise sig lykkelige ved at have hende til Stammoder.

Selv har jeg truffet hende et Par Gange. I Foraaret 1875, 14 Aar gammel, tilbragte jeg Pinseferien i Tikøb Skole, hvor hun jevnlig kom som Gæst med sin Mand. Hun var vidunderlig velskabt, havde dejligt cendréblond Haar, Slægtens straalende smukke Tænder, lidt nedtrukne Mundvige, som gav Ansigtet et vemodigt Udtryk. Jeg fandt hende meget indtagende. Hun spurgte mig ud om Holger, og jeg fortalte hende om hans alvorlige Sygdom, som han endnu ikke var kommen sig af. Sommeren næste Aar derpaa var det saa de mødtes igen.

Endnu skal jeg kun citere en Ytring af hendes Svigermoder, den gamle Fru Thalbitzer. Det var, da alle, efter Pollys Bortrejse fra Manden, smædede hendes Navn: „Ja, sig nu, hvad I vil; men hver Gang hun kom ind ad Døren til mig gamle Kone, var det som om Solen begyndte at skinne.“

(H.B.)